HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ואימא פריטי [א]פריטי דדהבא לא עבדי אינשי זהב בדינרין [א]אין פחות מבשני דינרין כסף זהב ואימא דהבא פריכא בתרי דינרי דהבא קאמר אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה [ב](רישא דקתני כסף בדינרין אין פחות משני דינרין זהב כסף אמאי אימא כספא נסכא בתרי דינרי כספא קאמר) א"ר אשי [ב]רישא דכתב דינרי סיפא דכתב דינרין ומנא תימרא דשאני בין דינרי לדינרין [ג]דתניא [ד][ג]האשה שהיו עליה ספק חמש לידות ספק חמש זיבות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה היו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים והשאר עליה חובה מעשה ועמדו קינים בירושלים בדינרי זהב אמר רבן שמעון בן גמליאל המעון הזה אם אלין הלילה עד שיהו בדינרין נכנס לבית דין ולימד האשה שהיו עליה חמש לידות ודאות חמש זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה ועמדו

פריטי דדהבא לא עבדי אינשי. בשום אתרא: **ודלמא בתרי דינרי דהבא פריכא קאמר ליה.** כלומר זהב בדינרין תרוייהו בזהב מיירי אלא שזה מטבע ואידך הוי דהבא פריכא והכי קאמר דהבא פריכא בשוה שני דינרין זהב לוה פלוני מפלוני: **אי הכי רישא נמי.** בין לאידך ברייתא קמייתא דקתני כסף בדינרין אין פחות מבשני דינרין דדהב כסף נימא יד בעל השטר כו' והוה לנו לפרש גרוטאות כסף בשני דינר כסף ובין דהך מתניתא דקתני דהב דינרין ודינרין דהב אין פחות משני דינרין זהב נימא אין פחות משוה שני דינרין כסף זהב: **רישא דכתב דינרי.** דמשמע דינרי זהב אבל דינרין סתם משמע של כסף: **ומנא תימרא דשאני לן בין דינרי לדינרין.** שזה דינרין של כסף וזה של זהב: **דתנן.** בשילהי פרק קמא דכריתות [ח.] האשה שיש עליה ספק חמש לידות חמש פעמים הפילה ספק רוח ספק ולד: **ספק חמש זיבות.** כגון מקולקלת למניינה וראתה חמשה חדשים שלשה ימים רצופים בכל חדש ספק בימי נדה ספק בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה שהם ימי זיבה וחייבת בקרבן: **מביאה קרבן אחד.** ליטהר מטומאתה תור לעולה ותור לחטאת ואינו נאכל דחטאת העוף בא על הספק ואינו נאכל כדנפקא לן ממתני' דרבי יוסי בר' חנינא במסכת נזיר (דף כט.): **ואין השאר עליה חובה.** שבקושי התירו להביא חטאת העוף על הספק כדי לטהרה מספק טומאתה משום דההיא חטאת אזלא לקבורה וכיון דמיטהרא בקרבן אחד כדאמרינן במסכת כריתות [ח.] דומיא דאשה טמאה דמיחייבא חמש טבילות ובטבילה אחת מטהרת תו לא מייתי חטאת מספק להביאו לבית הפסול: **והשאר עליה חובה.** וכגון שילדה לאחר מלאת אבל על הלידה שבתוך מלאת נפטרת בקרבן אחד על שניהם ומזאת תורת היולדת נפקא לן בפרק ארבעה מחוסרי כפרה (כריתות דף ט:): **המעון הזה.** בבית המקדש נשבע: **עד שיעמדו בדינרין.** של כסף כלומר שיהא בזול: **ואין השאר עליה חובה.** טעמא דר' שמעון ור' עקיבא דאמרי התם תאמר על אחת ותיפטר מפרש התם בפרק קמא [ח.]: ועמדו

ורבינו תם פירש בתשובתו דנסכא גריעא ובין הכא ובין בכתובות (דף קי:) (א) פריך ואימא נסכא מכח דיד בעל השטר על התחתונה וקשה כדפרישית ואומר רבי דנסכא חשיבא טובא כיון שכתב סתם אימור דהיינו נסכא דמסתמא כך רצה לומר כיון שלא פירש המטבע [א] ושיעור הזה לנסכא פחותה [אפשר] שהיו יודעים כמה הוי ולא תקשה הא דקאמר התם פריטי דכספא לא עבדי אינשי והכא קאמר באתרא דלא סגי פריטי דכספא (ב) התם הכי פריך ואימא פרוטות של נחושת ומשני פריטי דכספא לא עבדי אינשי וכסף הכתוב בשטר משמע שכסף ממש הלוה לו ולא שוה כסף אבל הכא פריך ואימא פריטי פירוש מעות ופונדיונין ואיסרין וכל שאר מטבע של כסף הפחותים מדינר קורין פריטי ולא פריטי ממש ומשני דמיירי האי תנא באתרא דלא סגו פריטי דכספא שאין הולך מטבע של כסף פחותה מדינר באותה מדינה והך סוגיא איתא נמי במנחות (ה): **אי הכי רישא נמי.** פירש רבינו חננאל רישא נמי היינו ברייתא קמייתא כסף בדינרין אין פחותין משני דינרי זהב כסף [ב] וכן נראה לי ואע"פ שהגמרא רצה לחלקו לשתי ברייתות שאמר בכל אחת תנו רבנן [ג] אע"פ שבתוספתא שלנו ברייתא דזהב אין פחות מדינר זהב שנויה תחלה קודם ההיא דכסף נראה דההיא אינה שבתוספתא והגמרא היה יודע שכן היא מברייתא אחת שנויה [ד] וכעין זה נ"ל בתחלת ר"ה (דף ג:) שמחלק הגמרא ברייתא דתנו רבנן ואע"פ שהיא אחת (ג) והכי פריך אימא דהבא פריכא בתרי דינרי דהבא (ד) כיון שהזהב דינרין ודינרין זהב הן דינרי זהב כמו כן זהב בדינרין יהא של זהב כיון שבזהב משתעי שטר כי למה י"ל שלא יהא הדינרין זהב מאחר שכתב (ה) בשטר [ה] ועוד כמו כסף בדינרין שהן דינרי זהב א"כ סתם דינרין הן של זהב אמר אביי יד בעל השטר על התחתונה לכך יש לנו לומר שהדינרין של כסף אע"פ שיש זהב בשטר אבל רישא דברייתא בתרייתא (ו) אע"פ שיש בה נמי דינרין דמשמע נמי של כסף וסתם דינרין של כסף הן כל כמה דלא אמר דינרין אין לומר שם שיהיו של כסף דזהב דינרין ודינרין זהב מוכח בהדיא שהדינר של זהב ופריך רישא נמי דקתני כסף בדינרין יהיו של כסף בשלמא אי לאו סיפא הוה אמינא טעמא דרישא [דסתם] דינרין הם של זהב עד שיפרש דינרין של כסף או זוזים אבל כיון דאמר דדינרין הם של כסף אפי' כשמזכיר בשטר של זהב משום דיד בעל השטר על התחתונה [ו] (ז) ולא גרסינן נמי ברישא נמי נימא הכי: **אמר** רב אשי רישא דכתב דינרי. דדינרי אינו משמע אלא זהב אבל דינרין משמע בין כסף ובין זהב ולהכי מוקמינן ההוא דסיפא בשל כסף משום דיד בעל השטר על התחתונה כדמשני אביי ולא גרסינן בספרים אלא אמר רב אשי דלא קאתי לשנויי (י) דאביי [ז] ונראה לומר דאכולה ברייתא קמייתא קאמר רב אשי דכתב דינרי אפי' הכי כסף דינרי ודינרי כסף מוכיח דדינרי כסף קאמר שאין לפרשו בענין אחר מדלא קאמר בדינרי דלא מודה רב אשי דברישא דקמייתא לא מיירי בדכתב דינרי אמאי (ט)[מפליג בין ב"ת ללא ב"ת ליפלוג בין דינרי לדינרין אבל אין נראה לומר כן כי] כסף דינרי ודינרי כסף לא היו דינרי כסף כי זה לא היה דיבור ואין שום אדם כותב כן א"נ דינרי כסף וכסף דינרי בלא ב"ת איכא לספוקי ויחלוקו אע"פ שיש לנו לומר המוציא מחבירו עליו הראיה בכל ספק ממון שהרי יש ספק שתיקנו חלוקה כי ההוא דרב אשי דאמר בבכורות (דף מח.) (ח) מחלה יורשין ומחלה לקוחות [ח] ואפילו לא היו חולקים היכא דלא תפס היכא דתפס לא מפקינן מיניה (ט) לשון ר"י [ט]: **לפי הספרים שגורסים עד שיהיו בדינרין.** ולא גרסינן בדינר של זהב ודינרין של כסף לא ידענא היכי פשיט מינה דדינרי של זהב דלמא האי דקאמר דינרי (ט) של זהב גבי זהב מחמת הדיקות היא אבל בלא דיקות (י) יאמר לעולם דינרין ולא דינרי וסתם דינרי של כסף עד שיפרוט דינרי זהב ולכך שנה גבי זהב דינרי [זהב] שהוצרך לפרש שהן של זהב ולא בדיקות אבל גבי כסף לא הוצרך לפרש שהן של כסף ושנה דינרין סתם לפי שאינו דבוק אפי' אם נפסק לומר כי כמו שיאמר זוזי בלא דיקות בלשון גמרא במקום זוזים בלשון משנה [א"כ] בלשון גמרא אי אפשר שיהו דינרי של כסף שלאותם קורא זוזי בלשון גמרא ולהכי קים ליה שדינרי הם (כ) לשון זהב הא ליכא למימר שאם מטעם זה רוצה להוכיח למה הביא ראיה ממתניתין דכריתות (דף ח.) ועוד כיון שהביא ראיה ממנה א"כ רוצה לומר שבלשון משנה שהיא עברי היו דינרי של זהב ומלאתי בתורת כהנים עד שיהיו בדינרין של כסף ולפי גירסת תורת כהנים מוכח שפיר כיון ששנה דינרי גבי זהב ודינרין גבי כסף אע"פ ששניהם דבוקים ונראה לספרים דגרסי' ברישא בדינרי לחוד אין צריך לגרוס בסיפא כסף דהא לשון בדינרי הוא של זהב: ה"ג **נכנס** לב"ד ולימד האשה שיש (ל) חמש לידות עליה ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים ואין השאר עליה חובה. וכן כתוב בכל הספרים הכא ובכריתות בפ"ק (שם) והכי איתא בתורת כהנים אבל יש תימה מאי ליהוי הכא טעמא דרשב"ג דפליג לפי גירסא זו אבית שמאי ואבית הלל דתרוייהו מודו במפלת יום פ"א שחייבת על כל לידה ולידה [י] ורבי יוחנן בן נורי ור"ע פ"ק דכריתות הכי אית להו שישאר עליה חובה אלא שר' יוחנן בן נורי אומר תאמר על האחרונה ותהא מותרת בקדשים פירוש ותו ליכא למיחש שתהא סבורה ליפטר (מ) דודאי האחרון אינו פוטר את הראשון אבל אם לא אמרה על האחרון איכא למיחש שתהא סבורה שהראשון פטור אפילו לידה דלאחר מלאת כמו במלאת ואתי למפשע שלא להביא יותר ור"ע לא חייש לפשיעה ועל איזה שתאמר מותרת בקדשים אבל לתרוייהו תשאר עליה חובה כרישא דהא משנה דהכא [יא] ועוד היכי מייתי מעשה לסתור אי משום דמעיקרא הוו קיימי בדינרי זהב דהיינו מעשה לסייע דהא משמע שזה היה טעות שהיו מחמירין כמו שמוכיח והולך שרשב"ג ביטל אותה חומרא ועוד כיון שהיתה מותרת לאכול בקדשים למה היו עומדים בדינר זהב כיון שיכולות לאכול בקדשים מיהו יש לומר משום דכל תאחר היו דוחקות ובספר

מסורת הש"ס

א) [במנחות קז. איתא אמר רב פפא פריטי דדהבא וכו'], ב) כל זה מוחק רש"ל וכן נ"ל אי הכי רישא נמי אמר רב אשי כו', ג) נ"ל דתנן, ד) כריתות ח. [טהרות פ"ד מי"ג], ה) וע"ש בתוס' קז. ד"ה ודלמא], ו) נ"ל לחוייה. רש"ש, ז) רש"ל וגי' רש"א אמאי לא מפליג בין ב"ת ובין לא ב"ת בין דינרי לדינרין אבל כסף, ח) לגי' רש"א מה"ד לשון ר"י,

עין משפט נר מצוה

מד א ב מיי' פכ"ז מהל' מלוה ולוה הלכה יז סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' מב סעיף יג ע"ש בהג"ה:

מה ג מיי' פ"א מהלכות מחוסרי כפרה ה"י:

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה (בדף הקודם) אימא וכו' ובין בכתובות דפריך ואימא נסכא מכח דיד בעל השטר על התחתונה פריך וקשה כדפרישית ואומר רבי דנסכא חשיבא טובא ואפילו הכי פריך ואימא נסכא כו' כיון שכתב סתם אימור כצ"ל: **(ב)** בא"ד דהתם הכי פריך ואימא פריטי ממש ומשני פריטי דכספא לא עבדי וכו' אבל הכא הכי פריך: **(ג)** ד"ה אי הכי וכו' והכי פריך. נ"ב כלומר מה שקשה לפי' זה לישנא דאי הכי כו' ה"פ כו': **(ד)** בא"ד בתרי דינרי דהבא קאמר כיון שזהב דינרין: **(ה)** בא"ד מאחר שכתב זהב בשטר ועוד: **(ו)** בא"ד רישא דברייתא בתרייתא זהב דינרין ודינרין זהב אע"פ שיש בה נמי דינרין דמשמע נמי של כסף וסתם דינרין של כסף הן מ"מ כל כמה דלא אמר זהב בדינרין אין לומר שם כצ"ל: **(ז)** בא"ד דיד בעל השטר על התחתונה אי הכי רישא נמי ולא גרסי' נמי ברישא. נ"ב משום דאי גרסינן [הכי משמע] דפריך מזהב דינרין כו' דהיינו ברייתא בתרייתא: **(ח)** ד"ה אמר רב אשי וכו' דאמר בבכורות האחין שחלקו מחלה יורשין: **(ט)** ד"ה לפי הספרים וכו' דלמא האי דקאמר דינרי זהב כצ"ל ותיבת של נמחק: **(י)** בא"ד יאמר לעולם דינרין ולא דינרי וסתם. נ"ב פי' אין צריך שיאמר דינרי אלא לעולם יכול לומר דינרין גבי זהב כמו גבי כסף וה"ה שיכול לומר גבי כסף דינרי [והא דקאמר] וסתם דינרין כשאינו מפרש מיירי בשל כסף לאו דווקא אלא ה"ה דינרי נמי סתמא מיירי בשל כסף אלא דבדיקות לא יוכל לומר דינרין כי אם דינרי: **(כ)** בא"ד קים ליה שדינרי הם של זהב וכו': **(ל)** ד"ה ה"ג נכנס וכו' האשה שיש עליה חמש לידות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת: **(מ)** בא"ד ליפטר מהראשון דודאי האחרון אינו וכו' שהראשון פוטר אפי' לידה דלאחר מלאת כמו בתוך מלאת:

רבינו גרשום

כלומר צריך ליתן לו זהב ששוה שני דינרים של כסף מזהב: אימא נסכא. חתיכה קטנה: פריטי דדהבא לא עבדי אינשי. א) ואותו מטבע של זהב הוא ומשקל דינר: זהב בדינרין כו'. אמאי יהיב שוה שני דינרין של כסף מזהב ותו לא: ואימא דהכי משמע דהבא פריכא. זהב שחוק שאינו טבוע חייב ליתן לו בשוה שני דינרין של זהב ואמאי אמר אין פחות מבשני דינרי כסף זהב: אמר אביי. משום הכי אין גובה אלא שוה ב' דינרין של כסף מזהב דיד בעל השטר על התחתונה: אי הכי. דיד בעל השטר על התחתונה רישא דקתני כסף בדינרין אין פחות מבשני דינרי זהב כסף דמשמע שוה שני דינרין של זהב יתן לו מכסף אמאי. הכא נמי נימא נותן כסף נסכא שאינו טבוע בשוה שני דינרין של כסף ואמאי נותן לו שוה שני דינר זהב מכסף דהיינו יד בעל השטר על העליונה: אמר רב אשי רישא משום דכתב ביה כסף בדינרי. דמשמע דינרי של זהב ומשום הכי גובה שוה שני דינרין של זהב מכסף. וסיפא משום הכי אינו גובה אלא שוה ב' דינרי של כסף מזהב. דכתב בשטר דינרין דמשמע דינר של כסף: ומנא תימרא. דדינרי היינו דזהב ודינרין הן של כסף: ספק ה' לידות. שהפילה ה' פעמים ואינה יודעת אם ולד הפילה דחייבת קרבן או אם רוח הפילה דפטורה מקרבן. והכי הוא ספק ה' זיבות שראתה ג' ימים ואינה יודעת אם בתוך י"א יום ראתה והיא זבה וצריכה קרבן או בתוך ז' ימי נדה ראתה ואינה צריכה קרבן. הואיל דמספקא לן בקרבן אחד סגיא ואוכלת בו ביום דהיינו קדשים קלים כדאמ' הביא כפרתו אוכל בקדשים ואין השאר ד' קרבנות עליה חובה להביא: אם ילדה ה' לידות ודאות או [היו עליה] ה' זיבות ודאות מביאה קרבן אחד ואוכלת בזבחים דאמרי' שם לידה אחת היא ושם זיבה אחת היא והשאר קרבנות עליה חובה להביא קרבן אחד על כל לידה וזיבה הואיל דודאי הוא ומביאה אימתי שתרצה: מעשה שעמדו קינין בירושלים. קרבן יולדת וקרבן זבה שהן קינין תורין ובני יונה ועמדו בדינרי זהב אלמא דדינרי היינו זהב: המעון הזה. נשבע בבית המקדש: עד שיהיו בדינרים. כלומר אני אזלזלם עד שיעמדו בדינר של כסף אלמא דדינרין היינו של כסף: ולמה מביאה קרבן אחד שמלמדין אותה לומר שהיא מביאה קרבן על לידה אחרונה או על זיבה אחרונה ופוטרת את הראשונות דשם לידה אחת היא ושם זיבה אחת היא ואוכלת בזבחים דטהורה היא ואין השאר עליה חובה משום דאחרון פוטר את כולן ונתזלזלו קינין עד שעמדו בריבעתן היינו חצי דינר כסף ולא משום הכי קרי ריבעתן

מוסף רש"י

ספק חמש לידות ספק חמש זיבות. ספק זיבה, כגון טועה שראתה ג' ימים ואינה יודעת אם בימי נדותה אם בימי זיבה, מביאה קרבן ואינו נאכל, ספק לידה כגון שהפילה ואין ידוע מה, האשה שיש עליה ה' ספקות של לידה או ה' של ספק זיבה, **מביאה קרבן אחד.** חטאת העוף הבאה על הספק, **ואוכלת בזבחים.** שהרי הקרבן הזה לטהרה בא והרי הוא כטבילה, אם נטמאת האשה כמה טומאות טבילה אחת עולה לכולן, אף קרבן זה כן (כריתות ח.). **ואין השאר עליה חובה.** לא הצריכוה חכמים להביאן, שאף האחת בקושי התירו להקריבה ספק מליקת חולין למזבח, שאם לא כן אין לה ליטהר בקדשים (שם). **היו עליה כו' ואוכלת בזבחים.** כמו שפירשתי, **והשאר עליה חובה.** כדאמרינן (שם ט:) יכול תביא על הלידה שלפני מלאת ועל הלידה שלאחר מלאת קרבן אחד לשניהם, ת"ל זאת (שם ח.). **ועמדו קינים.** שני קינין ד' תורין, **בדינרי זהב.** בשני זהובין, קן לדינר זהב (שם). **המעון הזה.** שבועה (שם). **נכנס לבית דין ולימד כו'.** אע"פ שהיקל על דברי תורה, עת לעשות לה' הוא, שאלמלי לא ימצאו יחדלו מלהביא אפילו אחד, ויאכלו בקדשים בטומאת הגוף (שם).

מוסף תוספות

א. לא משמע שהוא חייב לו מטבע, ואמאי מגבהו מה שירצה דמשמע שיתן לו ממטבע הפחות. כתובות קי: תוד"ה ואימא. ב. ה"נ נימא נותן כסף נסכא שאינו טבוע בשוה שני דינרין של כסף ואמאי נותן לו שווה שני דינר זהב מכסף. רבינו גרשום. ג. מ"מ גבי הדדי מיתניאן וברייתא אחת היא. שיטה מקובלת בשם תוס' הרא"ש. ד. [עוי"ל ד]קרי לה רישא משום שהביאה התלמוד תחלה. שם. ה. דלמה נאמר שיתן מין שאינו נזכר בשטר. שם. ו. כ"ש ברישא דאין מוזכר בשטר אלא כסף בדינר. שם. ז. דלא סתר לשינויא קמא. שם. ובתוס' כתבו: רישא דכתב דינרי ומשמע זהב וסיפא דכתיב דינרין ומשמע כסף, והיינו כמו אלא, ולא צריכנא לשנויי דיד בעל השטר על התחתונה. שיטה מקובלת. ח. שיש דברים דהיכא דהדין מסופק לחכמים כי הכא עשו אותו כודאי פלגא הכי ופלגא הכי, ויש דברים שאמרו חכמים (שבועות מח:) והשתא דלא איתמר הלכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד, ויש דברים שאמרו חכמים שודא דדייני כי התם בריש המוכר את הבית (ב"ב סב:) אית דאמרי לה להאי גיסא ואית דאמרי לה להאי גיסא שודא דדייני. בכורות מח. תוד"ה דאמר. ט. והנכון דהפרש הוא (בברייתא קמייתא) בין דינרי לדינרין וכההיא דאמרינן בגמ' לקמן על אידך ברייתא, והא דלא פרישו לה הכא נטרו לה עד אידך ברייתא לברורה כולה, וכן פי' רבינו שמואל, וכן פי' הוא ז"ל דהא דפרכינן לקמן אי הכי רישא נמי קושיין בין על ברייתא דקתני סיפא דהוו דינרי זהב, בין על רישא דברייתא דקתני בעיקר נוסחי דהב דינרין ודינרין דהב אין פחות משני דינרין זהב. ריטב"א. ועיין בשיטה מקובלת שמביא כן בשם תוס', דרישא דכתב דינרי ומשמע זהב וסיפא דכתיב דינרין ומשמע כסף והיינו כמו אלא, ולא צריכנא לשנויי דיד בעל השטר על התחתונה. י. [ד]כבר נתחייבה בקרבן הראשון קודם לידה שניה, ולבסוף מלאות של לידה שניה תביא שתי קרבנות. רש"י פסקים ג. יא. ורש"י ז"ל גריס בכריתות ואין השאר עליה חובה, ופירש ואע"פ שהקל על דברי תורה עת לעשות לה' הפרו תורתך שהיה ירא פן ימנעו להביא ויאכלו קדשים בטומאת הגוף, ולא נהירא, דלא יתכן שיוציא שקר מפיו ויקל על דברי תורה בשביל חששא זו, והא דאמר שמואל במ' סוכה (לד:) אשוו זבינייכו להנהו דמזבני אסא ואי לא דרשינא לכו כר"ט, ובפסחים (ל.) להנהו דמזבני כנדי אשוו זבינייכן ואי לא דרשנא לכו כר"ש, היינו משום דהכי ס"ל, אבל אי לא הוה ס"ל לא היה אומר כן. שיטה מקובלת בשם הרא"ש. ועיי"ש בסוכה בתוד"ה ולדרוש. ועיין ריטב"א.

א) אולי צ"ל ולכן אותו מטבע של זהב בודאי היינו משקל דינר.